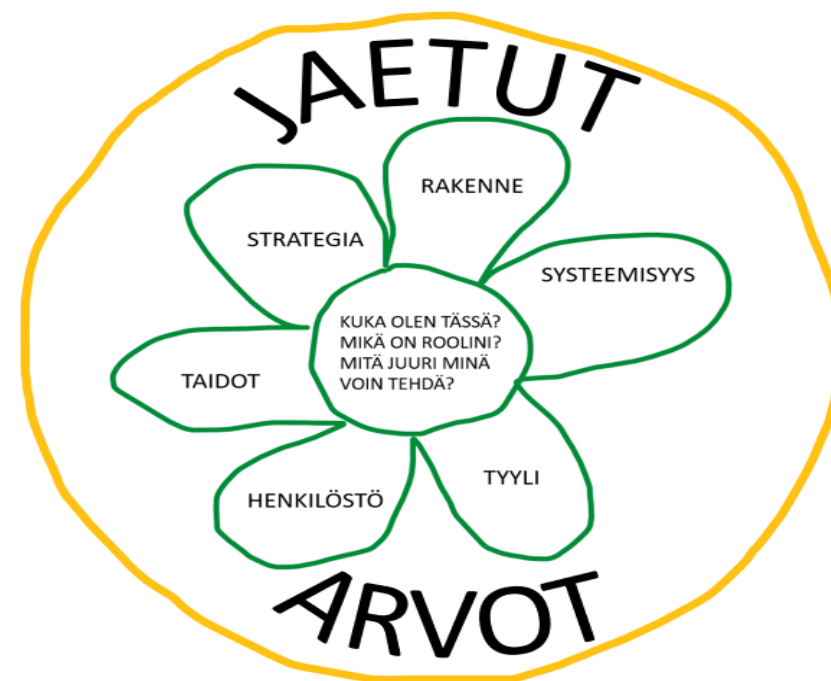

SEITSEMÄN ASKELTA SYSTEEMISEEN TOIMINTAKULTTUURIIN

Tässä on Tulevaisuuden lastensuojelu –hankkeessa syntyneet systeemistä toimintakulttuuria koskevat keskeisimmät opit ja oivallukset. Ne ovat kirkastuneet hankkeen aikana tehdyssä yhteiskehittämisessä alueilla, kokemusasiantuntijoiden ja ammattilaisten kesken sekä hankkeessa pidetyissä webinaareissa. Posterissa kuvataan systeemisen lähestymistavan keskeiset arvot ja toimintakulttuurin vahvistamisen askeleet*. Lisäksi nostamme esiin kokemusnuorten ajatuksia systeemiseen malliin liittyen. Systeemisen toimintakulttuurin kehittäminen ja lastensuojelun systeeminen toimintamallin vahvistaminen alkaa arvojen kirkastamisesta.

1. KIRKASTA ARVOT

1. Ihmisarvo, arvostus ja kunnioitus
2. Uteliaisuus, moninäkökulmaisuus ja ei-tietäminen
3. Lapsi- ja asiakaslähtöisyys, osallisuus, asiakkaan puolella oleminen
4. Toiveikkuus, voimavarojen vahvistaminen, usko muutokseen, tulevaisuusorientaatio

* Lähteenä Lahtinen, Männistö, Raivio: Kohti suomalaista systeemistä lastensuojelun toimintamallia 7/2017 <https://www.julkari.fi/handle/10024/132169>

ASKELEITA SYSTEEMISEEN TOIMINTAKULTTUURIIN

2. RAKENNE

1. Hyvinvointialueilla tarvitaan systeemistä työtettä ja toimintakulttuuria tukeva kehittämis- ja koordinaattiorakenne.
2. Systeemisen lastensuojelutyön tukirakenteiksi arjessa tarvitaan pysyvät systeemiset tiimit, tiimiroolit ja viikkokokous.
3. Lastensuojelutiimien on saatava tehdä työtä pysyvissä, yhteisissä työtiloissa. Tiimi-verkostotyön muotoja ja rakenteita on kehitettävä yhteistyössä lastensuojelun kanssa myös muihin palveluihin.

5. SYSTEEMIT

1. Järjestelmien, ohjeiden ja menetelmien on oltava joustavia ja mahdollistettava asiakkaan osallisuus ja sujuva yhteistoiminta.
2. Menetelmien on oltava yhteistä ymmärrystä rakentavia, eikä ainoastaan diagnosoivia.
3. Seuranta- ja palautetietoa on kerättävä siten, että se tukee systeemisen työskentelyn, osallisuuden ja yhteistoiminnan vahvistamista.

3. TYYLI

1. Jokaisen työntekijän on tärkeää kohdata asiakkaat ja toiset ammattilaiset kunnioittavasti, tasavertaisesti ja dialogisesti. Kohtaamisiin on tärkeää luoda kiireetön, pysähtyvä ja turvallinen ilmapiiri.
2. Jokaisen työntekijän on tunnistettava oma roolinsa asiakkaan elämässä. Ammatillinen valta on tärkeää tiedostaa ja tehdä läpinäkyväksi. Asiakkaan on koettava, että hän voi vaikuttaa työskentelyn tavoitteisiin ja työtapoihin.

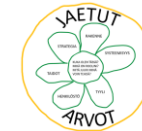
6. HENKILÖSTÖ

1. Johtamisen on tuettava työntekijöiden kokemusta arvostuksesta, oikeudenmukaisuudesta ja vaikuttamismahdollisuuksista. Tähän tarvitaan dialogista ja kuuntelevaa johtamista.
2. Johtamisen on varmistettava riittävät yhteisölliset tukirakenteet vaatimaan työhön ja työstä on tehtävä työntekijöille houkuttelevaa siten, että asiakastyöhön saadaan parhaat ammattilaiset.

4. STRATEGIA

1. Strategian kärjiksi on nostettava asiakkaiden osallisuuden ja kokonaisvaltaisen avun ja tuen toteuttaminen. Tähän tarvitaan monialaista johtamista. Monialaisen johdon on huolehdittava siitä, että työntekijät onnistuvat yhteisessä asiakastyössä.
2. Strategian on sitoutettava johtoa ja henkilöstöä pohtimaan jatkuvasti, miten palvelujärjestelmä onnistuu lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin vahvistamisessa yhdessä.

7. TAIDOT

1. Työntekijöiden ydinosaamista systeemisessä ja suhdeperustaisessa työssä on vahvistettava jatkuvan oppimisen periaatteella. Oman työn kehittämiselle ja reflektiolle on luotava pysyvät arjen tukirakenteet.
2. Työntekijät osaavat toimia siten, että lapset läheisineen ymmärtävät, mistä työskentelyssä on kyse ja kokevat tulevaisuutta kuulluksi. Työntekijät työskentelevät siten, että lasten ja läheisten turvallisuus, tunne omasta arvosta ja toiveikkaus vahvistuvat.
3. Työntekijät osaavat ylläpitää luottamusta myös tilanteissa, joissa ollaan eri mieltä. Työntekijöitä ohjataan käyttämään työmenetelmiä, jotka tukevat näitä tavoitteita.

HELMET HYVINVOINTIALUEILTA

KOORDINAATIO- JA KEHITTÄMISRAKENNE

- Systeminen toimintakulttuuri edellyttää yhteistä, alueellista rakennetta.
- Rakenteeseen tarvitaan mukaan johdon edustajia ja systeemiä kouluttajia sekä systeemisten tiimien edustajia.
- Tehtävänä on laatia koulutus- ja kehittämissuunnitelma sekä arvioida tiimien työskentelyn onnistumista ja edellytyksiä jatkuvan palautetiedon avulla.

- Eksotessa on alueellisen koordinaatorakenteen avulla saatu hyviä tuloksia.
- Keusote on perustanut alueellisen koordinaatorakenteen.
- Hangossa systeemiseen perhekeskuskehittämiseen kutsuttu sivistystoimi mukaan.

OSALLISUUS JA SYSTEEMISYYS YHDESSÄ

- Sosiaalityö on muutostyötä. Muutostyö edellyttää aina asiakkaan vahvaa osallisuutta. Systeemisen ja suhdeperustaisen työskentelyn erityinen anti on osallisuuden vahvistaminen. Systeemisyyttä ei ole ilman osallisuutta.
- Kun systeemistä työskentelyä kehitetään, asiakkaiden on oltava aina osapuolina kehittämistyössä luomassa ymmärrystä kehittämistarpeista ja tavoitteista.

- Espoo ja Vantaa ovat luoneet pysyviä rakenteita kokemusasiantuntijanuorten toimintaan.
- Espoonlahden lastensuojelussa on otettu kokemusasiantuntijavanhempi mukaan systeemisen tiimin työskentelyyn.

SYSTEEMINEN TYÖOTE YHTEISTOIMINTANA

- Systeminen ja suhdeperustainen työote rakentuu tutustumiselle, lupaa pyytävälle työotteelle ja aidolle yhteistoiminnalle. Näiden tulee näkyä jokaisessa kohtaamisessa.
- Systeemisen tiimin ja viikkokokouksen tehtävä on tukea asiakastyötä. Tiimin viikkokokous yksin ei vielä tee työskentelystä systeemistä.
- Systeminen työskentely edellyttää työntekijältä systeemisen ja suhdeperustaisen ajattelutavan ja arvojen sisäistämistä.
- Systeemisessä työssä on tärkeää käyttää jaettua ymmärrystä rakentavia systeemiä työmenetelmiä.
- Työskentelyn on oltava kunnioittavaa, uteliasta ja arvostavaa alusta loppuun, myös tilanteissa, joissa työntekijä ja asiakas ovat eri mieltä.

- Päijät-Hämeen lastensuojelulaitoksissa systeemistä työtettä on kehitetty ja otettu käyttöön kaikkien laitosten yhteisenä työotteena ja toimintatapoina.
- Kymsoten lastensuojelutyössä systeminen työote näkyy konkreettisesti asiakastyön työotteena.
- Systeminen asiakastyö on vahvistunut koko YTA-alueella.

KOORDINAATTORI TIIMIN TUKENA

- Koordinaattorin tehtävä osana systeemistä tiimiä on tärkeä onnistumisen edellytys systeemiselle asiakastyölle.
- Koordinaattoria tarvitaan systeemisen tiimityön laadunvarmistajaksi. Kun tiimissä toimii taitava koordinaattori, silloin asiakas saa aina yhteyden tiimiin, tärkeät ihmiset muistetaan kutsua mukaan tapaamisiin, tiimi oppii koordinaattorin kokoamasta palautteesta, dokumentointi on laadukasta ja yhteistyökumppanit perehdytetään osaavasti ennen viikkokokouksia.

- Helsinki on perustanut jokaiseen lastensuojelun toimipisteeseen koordinaattorin vakanssit tukemaan systeemiä tiimejä.
- Porvoon koordinaattori osallistuu aktiivisesti työn kehittämiseen roolistaan käsin.

**“Ammattilaiset eivät näe kaikkea lasten,
nuorten ja perheiden tilanteista.”**

LASTENSUOJELUN
KESKUSLIITTO

Nuorten ajatuksia systemisestä toimintamallista ja asiakastyöstä

Systeminen viikkokokous ja asiakastyö

- Valmistaudutaan yhdessä. (lapselle valokuvat). Kuka olet ja miksi olet kiinnostunut lapsen asioista?
- Kannattaa kertoa lapselle henkilökohtaisempia asioita sillä se rentouttaa tunnelmaa ja antaa lapselle oikeasti tietoa.
- Luotettavien ihmisten läsnäolo kokouksissa on tosi tärkeää. Ilman luottamusta, ei lapsi välttämättä puhu mitään.
- Asiat joista puhutaan ovat hyvin henkilökohtaisia, joten rakenne ja tarkoitus tärkeää avata huolellisesti.
- Kysytään onko ok? Havainnoidaan lapsen tunnetiloja. Kaikki eivät osaa sanoa ei.
- Mahdollisuus käydä läpi aikaisempia palveluja sitouttaa uusiin. Aikaisemmat kokemukset neuvotteluista, joissa paljon ihmisiä.

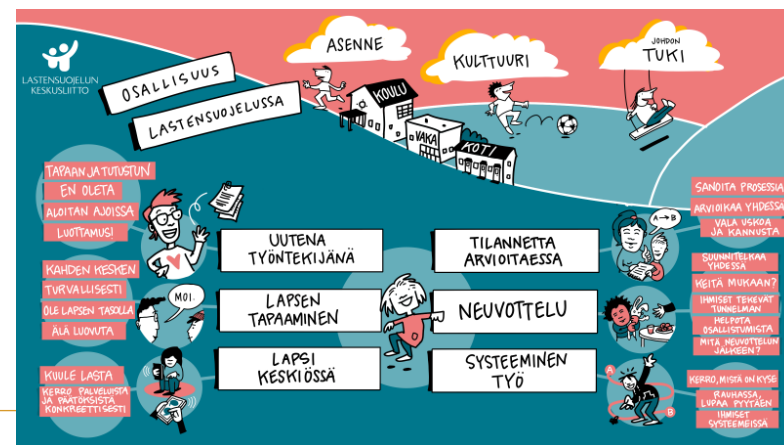
Lapsi suhdeperustaisessa verkostotyössä

- Toive siitä että uskotaan, eikä kyseenalaisteta sitä mitä lapsi kertoo.
- Kerrotaan mitä tapahtuu ymmärrettävällä tavalla.
- Kuulluksi tulemisen, tai tulematta jäämisen vaikutukset ovat merkittäviä.
- Tärkeää tulla kohdatuksi myös neuvotteluiden ulkopuolella.

Toimijuus lastensuojelun prosesseissa

- Syyt asiakkuuden taustalla luovat mahdollisuuksia erilaiselle toimijuudelle. (Nuoren päihteiden käyttö/ vanhemmista johtuvat syyt)
- Lapselle annettavan tiedon merkitys.
- Tarinan jäsentyminen, sivusta katsojan rooli.
- Vastavuoroinen kohtaaminen. Ihminen ihmiselle!

Lisää vinkkejä osallisuustyökälyssä:

***"Piiloudu vähemmän
tittelin taakse,
ole enemmän ihminen."***

- Leevi, kokemusnuori -

